

**BIYOLOJİ ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ VE
MEZUNLARININ 3,5+1,5 YILLIK UYGULAMA DAHİLİNDE SUNULAN 1,5
YILLIK FORMASYON DERSLERİNİN BIYOLOJİNİN UYGULAMA, ALAN
BİLGİSİ BOYUTLARI VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN NİTELİKLERİ
ÜZERİNE ETKİLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ**

Arş. Gör. Mustafa Serdar KÖKSAL
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi,
Ereğli Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü,
e-mail:ssplice@gmail.com

ÖZET

Türkiye’de ortaöğretime öğretmen yetiştiren kurumlarda, 1998 yılında yapılan reformun üzerinden 10 yıl geçmiştir. Reformun değerlendirilmesi, Türk Eğitim Sistemi açısından oldukça önemlidir. Buradan hareketle, yeniden yapılanmayı, belirli boyutlar açısından değerlendirmek, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çalışma betimsel bir çalışmadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini, 89 kişi oluşturmaktadır. Çalışmanın evrenini ise 2004-2005 eğitim-öğretim yılında, 3,5+1,5 yıllık biyoloji öğretmenliği bölümünde son sınıf öğrencisi olarak öğrenim gören ve bu dönemden önce, bu programdan mezun olmuş olan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışmada, formasyon derslerinin biyolojinin uygulama (laboratuvar) ve alan bilgisi boyutları üzerine olumlu bir etkiye sahip olduğu ve öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmada etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Eğitiminde Yeniden Yapılanma, Biyoloji Eğitimi, Eğitim Fakülteleri

**THE VIEWS OF BIOLOGY EDUCATION SENIORS AND GRADUATES ON
FORMATION COURSES (1,5 YEAR) RELATED TO ACCREDITATION
PROGRAM ON KNOWLEDGE AND APPLICATION ASPECTS OF BIOLOGY
TEACHING AND GAINING FEATURES OF PROFESSIONAL TEACHERS**

ABSTRACT

Educational reform attempt to teacher education for secondary schools in Turkey is in its 10th year. Evaluation of effects of the reform studies from different points is very important for Turkish educational system. Accordingly, aim of this study is determined as to evaluate the accreditation in terms of some aspects. In this study, survey method was used. The data collection tool of this study was a constructed interview form. This form was constructed by asking the point of views of field experts. The sample of this study included 89 participants. The universe of this study consists of students graduated from biology education program(3,5+1,5) and biology education seniors. In this study, participants stated that the formation courses taken effected very positively knowledge and application aspects of biology teaching and were very effective on gaining features of professional teacher.

Key Words: *Reconstructing in Teacher Education, Biological Education, Education Faculties.*

Giriş

Bir meslek olmanın dışında öğretmenlik, günümüzde toplumların kabullendiği en geçerli ünvanlardan biridir. Öğretmenlik mesleği, toplumlara lokomotiflik yapma görevini üstlendiğinden bu kabullenme daha uzun zaman sürecektir. Öğretmenlik mesleğinin bugüne ve geleceğe toplumları hazırlamada çok önemli bir görevi yüklenmiş olması, gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerin öğretmen yetiştirmeyi en can alıcı unsurlardan biri olarak kabul etmelerine neden olmuştur. İngiltere ve ABD gibi gelişmiş ülkeler için öğretmen yetiştirmenin önemi bu gerçeği desteklemektedir (Erişen ve Çeliköz, 2003). Bir ülkede amaçlanan toplumsal kalkınmanın gerçekleşmesi için kullanılacak temel araç, kaliteli bir eğitim; eğitimde kalitenin ön koşulu ise nitelikli öğretmenlerdir. Öğretmen eğitimi programlarında, hedeflere ve çağın gerektirdiği niteliklere uygun düzenlemeler yapılması artık bir gerekliliktir (Adıgüzel, 2005). Biyoloji alan eğitimi, toplumsal kalkınmanın gerektirdiği eğitim aracının, önemli bir parçası olarak eğitim sistemindeki yerini almıştır. Günümüzün gerektirdiği, sürdürülebilir kalkınma, sera etkisi, salgınlar, doğal afetler, canlı çeşitliliğinin korunması ve genetik mühendisliği gibi konu ve alanlara özgü bilginin elde edilmesi zorunluluğu, biyolojiyi, çağdaş ve ülke kalkınmasına hizmet edebilecek nitelikli bireylerin yetiştirilmesi için önemli bir temel eğitim alanı haline getirmiştir (Altıparmak ve Nakipoğlu, 2002). Günümüzde Üniversitelerimizin Eğitim Fakültelerinin 11 tanesi biyoloji öğretmeni yetiştirmektedir (Işık ve Soran, 2004). Bu fakültelerden mezun olanların dışında Fen-edebiyat fakültesi biyoloji bölümlerinden mezun öğrenciler de tezsiz yüksek lisansı tamamlamak şartıyla öğretmenlik hakkını elde edebilmektedir. Biyoloji öğretmeni yetiştirme programının işlevini yerine getirmesi, öğrencilerin programa ilişkin görüş, düşünce ve algıları ile yakından ilişkilidir (Görgeç ve Deniz, 2003, Gödek, 2004). Bu sebeple, öğretmen eğitimi içerisinde, önemli bir yeri olan biyoloji eğitimi için öğretmen yetiştiren kurumlarda, hedeflere ve çağın gerektirdiği niteliklere uygun düzenlemeler yapma adına girişimde bulunulan herşey önem teşkil etmektedir. Ülkemizde bu girişimlerin en bariz örneklerinden biri de, 4 Kasım 1997'de YÖK Yürütme Kurulunun aldığı kararla uygulamaya konulan "Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma" girişimidir. Bu programa göre; programa girecek öğrenciler ÖSYM kataloğunda Eğitim Fakültelerinin ilgili bölümleri altında bir öğretmenlik programına başvuracaklardır (Örnek: Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Öğretmenliği Bölümü altında, Biyoloji Öğretmenliği gibi). Ancak, ilk 7 yarıyılı, örneğin Fen-Edebiyat Fakültesi'nin Biyoloji Bölümü'nde alan bilgisi olarak geçiren öğrenciler, 8. yarıyılıda formasyon derslerinin ilk yarıyılına ait derslerini alacaklar ve 8. yarıyılın sonunda mezun olduklarında, ilgili alanda öğretmenlik alan bilgisi aldıklarına ilişkin diploma ile Eğitim Fakülteleri'nden Öğretmenlik programının ilk yarıyılı başarı ile tamamladıklarına ilişkin belgeyi alacaklardır. Bu öğrenciler daha sonra Eğitim Fakülteleri'nde Öğretmenlik Formasyon programına 2 yarıyıl daha devam edip, programı tamamlayacaklardır (YÖK, 1998).

Bu programın gerekçelerine bakıldığında;

- Ortaöğretim alan öğretmenlerinin daha güçlü alan bilgi ve becerileri ile birlikte daha güçlü bir öğretmenlik formasyonuna sahip olmalarının gerekliliği.
- Alan ile ilgili özel öğretim yöntemleri konusuna özel bir önem verilecek ve buna ayrılan zaman artırılabilecektir
- Hazırlıkları sürdürülen yeni öğretmenlik formasyonu programında, mevcut derslerden farklı olarak öğretmenin sınıf içi etkililiğini önemli ölçüde artıracak Sınıf Yönetimi, İletişim, Motivasyon, Öğrenme gibi konulara yer verilmesi öngörülmektedir. Derslerin işlenişinde kuramsal bilgileri aktarmaktan çok, bu bilgilerin uygulamada karşılaşılan sorunların çözümünde nasıl kullanılabileceğini göstermek amaçlanmaktadır.
- Her öğretmenin çağdaş öğretim teknolojilerini bilmesi ve derslerinde kullanması öğretmen niteliğinin yükseltilmesine olumlu katkılarda bulunacağından, bu alanlara yeni öğretmenlik formasyonu programı kapsamında yer verilecektir.
- Yeni düzenleme yoluyla Üniversitelerimizin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakülteleri arasında yaşanan iş tekrarı (duplikasyon) sorununu ortadan kaldırarak kaynakların daha ekonomik ve verimli kullanımını sağlamak (YOK,1998, Şimşek,2005).

Şeklinde hedeflerle, sistem düzenlenmeye çalışılmıştır.

Bu programın uygulamaya konduğu günden bugüne içinde barındırdığı belli başlı sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar aşağıda maddelenmiştir:

1. Bu öğretmen yetiştirme programını hazırlayan çalışma gruplarında nasıl ve hangi ölçütlere göre seçildikleri belli olmayan Türk öğretim elemanlarının yanı sıra, Türkiye koşullarını bilmeyen yabancılar görevlendirilmişlerdir. Yapısı itibarı ile “dışarıdan alınan bir model” görüntüsü sergilemektedir.
2. Bu program, Eğitim Fakültelerindeki öğretim elemanlarının ve eğitim bilimcilerin desteğini almayan bir uygulamadır.
3. Bu uygulamanın Fen-Edebiyat Fakültelerini de ilgilendirdiği halde düzenlemelerle ilgili bu fakültelerden görüş alınmaması.
4. Öğretmenlik için çok gerekli olan “genel kültür” boyutunun göz ardı edilmiş olması.
5. Programın yapısında, ayrı ayrı iki ders halinde işlenmesi gereken derslerin bulunması (Örn: Gelişim ve Öğrenme; Gelişim Psikolojisi ve Öğrenme Psikolojisi).
6. Ortaöğretim alan öğretmenliği için öngörülen tezsiz yüksek lisans programlarının geleceğinin başında belli olmasına rağmen, Türkiye gerçeklerine uymayan bu girişimin hayata geçirilmesi.

7. Tezsiz yüksek lisans programlarında verilen derslerin, lisans dersleri olmaları

8. Öğretmen adaylarının fen-edebiyat fakültelerinde karşılaşacakları problemlere ilişkin planlama yapılamaması ve bu önlemin alınmasından doğan problemler.(Koç, 2005, Baskan, 2001, Yiğit ve Akdeniz, 2004, Gödek, 2004).

Yukarıda bahsedilen programın hedefleri ve barındırdığı problemler, programın farklı açılardan değerlendirilmesini gerektirmektedir. Öğretmen eğitiminde yeniden yapılanma programı, girdileri ve ürünleri dikkate alındığında, özellikle de “kalite değerlendirilmesi” yapılması gereken en önemli girişimlerden biridir. Çünkü bu programın etki alanı, uygulandıkları bireylerle sınırlı değildir. Tinoca ve ark. (2004), yaptıkları çalışmada, öğretmen eğitimi programlarının öğretmenler üzerindeki etkisi ve bunun öğretmenlerin öğrencilerine yansımaları üzerinde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Buradan hareketle, öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanma girişiminin, Türkiye’de yükseköğretimle birlikte ortaöğretimi de kapsayan çok geniş bir kitleye yönelik reform yaklaşımı olduğu söylenebilir. Böyle bir öneme sahip programın, çeşitli açılardan değerlendirilmesi gerektiği ve hatta bunun periyodik olarak yapılması gerektiği açık bir ihtiyaçtır. Mızıkacı (2006)’nın aktardığına göre, bir eğitim programının kalitesinin değerlendirilmesinde, “amaçlarının öğrenenlerce açık bir şekilde bilinip bilinmemesi”, “amaçlarının ve içeriğinin öğrenenlere uygun olup olmadığı”, “aktif öğrenen katılımını sağlayıp, sağlamadığı”, “fiziksel ve insansal kaynakları dikkate alıp almadığı” ve “gerekli dönütü zamanında verip vermediği” şeklindeki kriterler önem arz etmektedir. Bu kriterlerden bir çoğu, yukarıda bahsedilen problemlerde de görüldüğü gibi sağlanamamıştır.

İçerisinde bu kadar belirsizlik taşıyan “yeniden yapılanmanın” ilk ürünlerini vermesi, uygulanımının devam etmesi, programın değerlendirilmesi açısından, özellikle de branş öğretmeni yetiştirme boyutu üzerine yapılan çalışmaların az olması nedeniyle bu çalışma yapılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı; 1998 yılında uygulanmaya başlayan, “Eğitim Fakültelerinde yeniden yapılandırma” girişiminin, biyoloji eğitimini etkileyen etmenlerini, “1,5 yıllık formasyon derslerinin biyolojinin uygulama (labotauvar) ve alan bilgisi boyutlarına etkisi” ve “Eğitim derslerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmadaki etkiliği” boyutlarıyla sınırlandırarak betimlemektir. Bu araştırmanın amacı, “Eğitim fakültelerinde yeniden yapılandırma girişimi çerçevesinde verilen formasyon derslerinin, biyolojinin uygulama (labotauvar) ve alan bilgisi boyutlarındaki öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmadaki etkiliğine ilişkin biyoloji öğretmenliği son sınıf öğrencileri ve bu programdan mezun olmuş öğretmenlerin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap bulmaktır.

Yöntem

Bu araştırmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, Gazi, İnönü ve Selçuk Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri son sınıf biyoloji öğrencilerinden ve bu üniversitelerden (3,5+1,5) programını alarak mezun olmuş öğrencilerden, yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında, 3,5+1,5 yıllık biyoloji öğretmenliği bölümünde son sınıf öğrencisi olarak öğrenim gören ve bu programdan mezun olmuş olan Türkiye'deki tüm öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini belirlemek için "Uygun örnekleme"(Convenience Sampling) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasının nedeni, zamandan, maliyetten ve enerjiden kazanç elde etmektir. Çalışmanın örneklemini ise 5 yıllık (3,5+1,5), eğitim fakültesi, biyoloji öğretmenliği bölümünde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden ve bu programdan mezun olmuş olan öğrencilerden oluşan toplam 89 kişi oluşturmaktadır. Öğrencilerden 42'si Selçuk Üniversitesi, 19'u Gazi Üniversitesi, 15'i İnönü Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir. Son sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Çoğuna ulaşılamamıştır, bu sebeple uygulama zamanında mevcut olan kişilerle araştırma yürütülmüştür. Diğer 13 öğrenci ise, mezun durumda ve çalışmaktadır.

Örnekleme Tanımlayıcı İstatistik Değerler

Tablo 1. Mezuniyet Durumu Tablosu

Mezuniyet durumu	f	%
Son sınıf öğrencisi	76	85
Mezun durumda	13	15
Toplam	89	100

Tablo 1.'de örnekleme dahil olan öğrencilere ait mezuniyet durumu ile ilgili verilere bakıldığında, çalışmaya dahil olan öğrencilerin %85'inin son sınıf öğrencisi, %15'inin ise mezun durumda olduğu görülmektedir

Tablo 2. Cinsiyet Dağılımı Tablosu

Cinsiyet	f	%
Kız	59	66
Erkek	30	34
Toplam	89	100

Tablo 2.'e göre örnekleme dahil olan öğrencilere ait cinsiyet durumu ile ilgili verilere bakıldığında, çalışmaya dahil olan öğrencilerin %66'sının kız, %34'ünün ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Aileye Ait Aylık Gelir Durumu Tablosu

Gelir durumu (Aylık)	f	%
250 YTL'den az	1	1,1
250-500YTL	22	24,7
500-750YTL	26	29,2
750-1000YTL	23	25,8
1000YTL'den fazla	17	19,2
Toplam	89	100

Tablo 3.'e göre örnekleme dahil olan öğrencilerin ailelerine ait aylık gelir durumu ile ilgili verilere bakıldığında, çalışmaya dahil olan öğrencilerin ailelerinin %1,1'inin 250 YTL'den az, %24,7'sinin 250-500 YTL, %29,2'sinin 500-750 YTL, %25,8'inin 750-1000 YTL ve %19,1'nin ise 1000 YTL'den fazla aylık gelire sahip oldukları görülmektedir. Burada çoğunlu temsil eden %79,7'lik kısmın 250-1000YTL arasında gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu ise örnekleme dahil olan kişilerin özellikle %29,2 değerle temsil edilen en fazla birey içeren grubun ailelerinin orta seviyede bir gelir durumuna sahip olduklarını göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form iki kısımdan oluşmaktadır: Kişisel bilgiler bölümü ve görüşme maddeleri bölümü. Toplam 20 görüşme maddesi içeren bu form, ilk olarak 40 soru şeklinde hazırlanmış, uzman görüşüne başvurulmuş, madde sayısı 20'e kadar düşürülmüştür. Görüşme formu olmasından dolayı güvenilirlik çalışmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Değerlendirmede ve uygulanan kişinin cevap vermesinde kolaylık sağlamak amacıyla form 5'li dereceleme formatına dönüştürülmüştür. Formdaki soruların 7'si "1,5 yıllık eğitim derslerinin biyolojinin uygulama (labotauvar) ve alan bilgisi boyutlarına etkisi" ile ilgiliyken, diğer 13'ü "Eğitim derslerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmadaki etkiliği" ile ilgilidir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmanın verileri, araştırmacılar tarafından bireylere yapılandırılmış görüşme formunun uygulanımı sonucu elde edilmiştir. Yapılandırılmış görüşme formu, hazırlanmasının fazla zaman almaması, harcanacak enerji, maliyetin düşük olması ve uygulanımının kolay olması nedeniyle tercih edilmiştir. Aynı zamanda, programın uygulamada olması nedeniyle, zamanın değerlendirilmede çok önemli bir etken olduğu dikkate alınmıştır. Veriler, kişisel bilgi ve görüşme verileri olarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen verilerin SPSS'de yüzde ve frekans değerleri tespit edilmiştir. Daha sonra

kişisel bilgi verileri tablolaştırılıp, sunulurken, görüşme maddelerine ait veriler frekans ve yüzde analizi ile değerlendirilip, sunulmuştur. Tablo 5’de, 5’li dereceleme şeklindeki verilere ait değerler, 2 grup altında toplanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu başlık altında çalışmanın bulguları sunulacak ve tartışılacaktır.

Görüşme Maddelerine Ait Cevapların Yüzde ve Frekans Değerleri:

Tablo 4. Maddelere Ait Cevapların Analizi

İfadeler	Hiç katılmıyorum (1)		Çok az katılmıyorum (2)		Katılıyorum (3)		Büyük ölçüde katılıyorum (4)		Tamamen katılıyorum (5)		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1,5 yıl boyunca aldığım eğitim dersleri, biyoloji alan bilgilerimi pekiştirmiştir.	28	31,5	28	31,5	20	22,5	7	7,9	6	6,7	2,3
Eğitim derslerini, biyoloji alan dersleriyle ilişkilendirebilirim	9	10,1	29	32,6	31	34,8	14	15,7	6	6,7	2,8
Mikroskopu eskisi gibi rahatlıkla kullanabilirim	5	5,7	10	11,5	25	28,7	25	28,7	22	25,3	3,5
Eskisi gibi deney aletlerini tanıyıp, deney kurabilirim	4	4,6	19	21,8	30	34,5	19	21,8	15	17,2	3,2
Laboratuvar derslerini ve uygulamalarını büyük ölçüde hatırlarım	8	9	18	20,2	32	36	16	18	15	16,9	3,1
Eğitim dersleri, teorik olan biyoloji bilgilerimi pratiğe dökmeme yardımcı olur	10	11,2	26	29,2	29	32,6	18	20,2	6	6,7	2,8
Eğitim derslerindeki bilgilerimi çalışma hayatıma yansıttım	3	3,4	10	11,2	33	37,1	32	36	11	12,4	3,4
Eğitim konuları güncel konulardır	9	10,2	18	20,5	31	35,2	18	20,5	12	13,6	3
Eğitim derslerinden sonra kendime güvenim artmıştır	11	12,6	16	18,4	28	32,2	18	20,7	14	16,1	3
Eğitim dersleri sayesinde neyi nasıl öğreteceğimi bilirim	7	8	12	13,6	34	38,6	25	28,4	10	11,6	3,2
Eğitim derslerinden sonra, eğitim çalışmalarını konusunda azmim artmıştır	18	20,7	22	25,3	21	24,7	21	24,1	5	5,7	2,6
Formasyon dersleri sebebiyle öğretmenlik mesleğine daha sıcak bakıyorum.	15	17,6	12	14,1	21	24,7	26	30,6	11	12,9	2,9
Öğretmenlik mesleğini ÖSS'ye giren yakınlarıma tavsiye ederim	19	22,1	19	22,1	18	20,9	25	29,1	5	5,8	2,7
Eğitim-öğretim planını rahatlıkla hazırlayabilirim	13	14,8	17	19,1	23	26,1	24	27,3	11	12,5	3
Rahatlıkla başarı testi hazırlayabilirim	15	17	17	19,3	26	29,5	22	25	8	9,1	2,9
KPSS sınavının eğitim bölümünde başarılı olacağımı düşünürüm	16	18,2	16	18,2	25	28,4	23	26,1	8	9,1	2,9

(Tablo 4'ün devamı)

İfadeler	Hiç katılmıyorum (1)		Çok az katılmıyorum (2)		Katılmıyorum (3)		Büyük ölçüde katılmıyorum (4)		Tamamen katılmıyorum (5)		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Bu bölümü tercih etmede 5 yıllık bir bölüm olması cezbedici bir unsurdur	42	48,8	13	15,1	14	16,3	12	14	5	5,8	2,1
Öğretmenlik yaptığım zaman öğrencilerime rahatlıkla laboratuvar dersi uygulayabilirim	5	5,7	10	11,5	22	25,3	25	28,7	25	28,7	3,6
Aldığım eğitim dersleri sayesinde biyoloji eğitimi ile ilgili materyalleri rahatlıkla geliştirebilirim	4	4,7	14	16,3	32	37,2	24	27,9	12	14	3,2
Biyoloji öğretmenliğinden mezun bir kişi yüksek lisans yapmak isterse, eğitim bilimleri üzerine yapmayı tercih etmelidir	32	36,8	11	12,6	18	20,7	17	19,5	9	10,6	2,5
Toplam	273		337		513		411		216		58,5

Tablo 4'de ifade edilen değerler, her bir maddeye ait derecelere kaç kişinin cevap verdiğini ifade etmektedir. Tablo 4 ile ilgili analizlerin daha rahat yapılması ve bireylerin görüşlerinin iki boyutu (olumlu ve olumsuz) yansıtmak şeklinde düzenlenmesi amacıyla, Tablo 4'ün verileri, Tablo 5'te kategorilenmiştir. Kategorilerin oluşturulmasındaki amaç, uygulamayı değerlendirmeye yönelik iki uç fikir olan "olumlu" ve "olumsuz" değerlendirmelerin, daha açık bir şekilde sunulmasıdır. Analiz ve sonuçlar Tablo 5 üzerinden sunulacaktır..

Tablo 5. Sorulara Verilen Cevapların Kategorilenmiş Puanları

İfadeler	Katılmıyorum		Katılmıyorum		Toplam
	f	%	f	%	
1,5 yıl boyunca aldığım eğitim dersleri, biyoloji alan bilgilerimi pekiştirmiştir.	56	63	33	37	89
Eğitim derslerini, biyoloji alan dersleriyle ilişkilendirebilirim	38	42,7	51	57,3	89
Mikroskopu eskisi gibi rahatlıkla kullanabilirim	15	17,2	74	82,8	89
Eskisi gibi deney aletlerini tanıyıp, deney kurabilirim	23	26,4	66	75,4	89
Laboratuvar derslerini ve uygulamalarını büyük ölçüde hatırlıyorum	26	29,2	63	70,8	89
Eğitim dersleri, teorik olan biyoloji bilgilerimi pratiğe dökmeme yardımcı olur	36	40,4	53	59,6	89
Eğitim derslerindeki bilgilerimi çalışma hayatıma yansıtıyorum	13	14,6	76	85,4	89
Eğitim konuları güncel konulardır	27	30,7	62	69,3	89
Eğitim derslerinden sonra kendime güvenim artmıştır	27	31	62	69	89
Eğitim dersleri sayesinde neyi nasıl öğreteceğimi bilirim	19	21,6	70	78,4	89
Eğitim derslerinden sonra, eğitim çalışmalarını konusunda azmim artmıştır	40	46	47	54	87
Formasyon dersleri sebebiyle öğretmenlik mesleğine daha sıcak bakıyorum.	27	31,7	62	68,3	89
Öğretmenlik mesleğini OSS'ye giren yakınlarıma tavsiye ederim	38	44,2	51	55,8	89
Eğitim-öğretim planını rahatlıkla hazırlayabilirim	30	33,9	59	66,1	89

(Tablo 5'in devamı)

İfadeler	Katılmıyorum		Katılıyorum		Toplam Σ f
	f	%	f	%	
Rahatlıkla başarı testi hazırlayabilirim	32	36,4	57	63,6	89
KPSS sınavının eğitim bölümünde başarılı olacağımı düşünürüm	32	36,4	57	63,6	89
Bu bölümü tercih etmede 5 yıllık bir bölüm olması cezbedici bir unsurdur	55	63,9	31	36,1	86
Öğretmenlik yaptığım zaman öğrencilerime rahatlıkla laboratuvar dersi uygulayabilirim	15	17,2	74	82,8	89
Aldığım eğitim dersleri sayesinde biyoloji eğitimi ile ilgili materyalleri rahatlıkla geliştirebilirim	18	21	71	79	89
Biyoloji öğretmenliğinden mezun bir kişi yüksek lisans yapmak isterse, eğitim bilimleri üzerine yapmayı tercih etmelidir	43	49,4	46	50,6	89
Toplam	610		1240		1850

Tablo 5'de, "1,5 yıllık eğitim derslerinin biyolojinin uygulama (labotauvar) ve alan bilgisi boyutlarına etkisi" açısından sonuçlara bakıldığında; "1,5 yıl boyunca aldığım eğitim dersleri, biyoloji alan bilgilerimi pekiştirmiştir" ifadesiyle ilgili öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumsuz fikir beyan ettiği (f: 56, %63) görülmektedir. Gerçekte eğitim derslerinin ana amacı alan bilgisi pekiştirmek değildir, ama, fizik, kimya ve biyoloji gibi derslerde, alan bilgisini en verimli şekilde kullanarak, öğretim yapılmasını, yani alan bilgisi ile öğretimin ilişkisinin kurulmasını sağlamak gibi rolü vardır. Özellikle de "Özel Öğretim Yöntemleri", "Okul Deneyimi" ve "Öğretim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme" derslerinin böyle bir ilişkiyi kurması beklenmektedir. Buna ek olarak, formasyon dersleri için geçen zaman, bilginin kalıcılığı ve unutulması için önemli bir zaman dilimini oluşturmaktadır. Buradan, formasyon derslerinin, öğrencilerin alan bilgilerine yönelik olarak verilmediği, ya da alan bilgisini dikkate almayan bir şekilde verildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bir diğer madde "Eğitim derslerini, biyoloji alan dersleriyle ilişkilendirebilirim" ifadesiyle ilgili olarak ise öğrencilerin çoğunluğunun olumlu fikir beyan ettiği (f: 51, %57,3) görülmektedir. İlk madde için, katılımcıların %47'sinin olumlu görüş bildirmesi ve ikinci madde için de %57,3 kadar bir olumlu görüş oranının elde edilmesi, "yeniden yapılanmanın", bu çalışmadaki grubun % 50'sine ulaşabildiği sonucuna varılabilir. İlk madde ile beraber düşünüldüğünde, buradan, öğrencilerin alan bilgisini, formasyon dersleriyle ilişkili hale getirmelerinde uygulanan programın, kısmen de olsa hedefine ulaşamadığı sonucuna ulaşılabılır. Ama "yeniden yapılanmanın", hedeflerinden biri, alan bilgisi, öğretim bağına formasyon derslerinin sağlaması olarak belirlenmiştir. Formasyon derslerinin bu fonksiyonuyla ilgili bir problem tespit edilmiştir. İlgili bir diğer ifade olan "Mikroskobu eskisi gibi rahatlıkla kullanabilirim" ifadesiyle ilgili ise öğrencilerin büyük çoğunluğu (f: 74, %82, 8) olumlu fikre sahiptirler. "Eskisi gibi deney aletlerini tanıyıp, deney kurabilirim" ifadesiyle ilgili olarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f: 66, %75,4) olumlu fikir beyan ettiği tespit edilmiştir. Bir diğer ifade olan "Eğitim dersleri, teorik olan biyoloji bilgilerimi pratiğe dökmeme yardımcı olur" ifadesiyle ilgili olarak ise öğrencilerin çoğunluğunun (f: 53, %59,6) olumlu fikre sahip olduğu tespit edilmiştir. Yine, "Öğretmenlik yaptığım zaman öğrencilerime rahatlıkla laboratuvar dersi uygulayabilirim" ifadesi ile ilgili olarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f: 74, % 82,8) olumlu fikir beyan ettiği tespit edilmiştir. Son olarak "Laboratuvar derslerini ve uygulamalarını büyük ölçüde hatırlarım" ifadesi ile ilgili olarak da öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f: 63, %70,8) olumlu fikre sahip olduğu belirlenmiştir. Burada, pratiğe

yönelik kazanımlar üzerine formasyon derslerinin önemli bir olumsuz etkide bulunmadığı yorumu yapılabilir. Formasyon dersleri süresince öğrencilerin pratik yapma olanağı bulamamaları ve zaman faktörü düşünüldüğünde, bu sonuç “formasyon derslerinin” olumsuz bir yönü olmadığına işaret etmektedir. Tüm bu verilere bakılarak, öğrencilerin çoğunlukta, “1,5 yıllık eğitim derslerinin biyolojinin uygulama (labotauvar) ve alan bilgisi boyutlarına etkisi” ile ilgili olumlu fikirlere sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 5’de, “Eğitim derslerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmadaki etkiliği” açısından sonuçlara bakıldığında; “Aldığım eğitim dersleri sayesinde biyoloji eğitimi ile ilgili materyalleri rahatlıkla geliştirebilirim” ifadesiyle ilgili öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumlu fikir beyan ettiği (f: 71, %79) görülmektedir. Bir diğer madde “KPSS sınavının eğitim bölümünde başarılı olacağımı düşünürüm” ifadesiyle ilgili olarak ise öğrencilerin çoğunluğunun olumlu fikir beyan ettiği (f: 57, %63,6) görülmektedir. İlgili bir diğer ifade olan “Rahatlıkla başarı testi hazırlayabilirim” ifadesiyle ilgili ise öğrencilerin büyük çoğunluğu (f: 57, %63, 6) olumlu fikre sahiptirler. “Eğitim derslerinden sonra kendime güvenim artmıştır” ifadesiyle ilgili olarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f: 62, %69) olumlu fikir beyan ettiği tespit edilmiştir. Bir diğer ifade olan “Formasyon dersleri sebebiyle öğretmenlik mesleğine daha sıcak bakıyorum.” ifadesiyle ilgili olarak ise öğrencilerin çoğunluğunun (f: 62, %68,3) olumlu fikre sahip olduğu tespit edilmiştir. Yine, “Eğitim derslerinden sonra, eğitim çalışmaları konusunda azmim artmıştır” ifadesi ile ilgili olarak öğrencilerin çoğunluğunun (f: 47, %54) olumlu fikir beyan ettiği tespit edilmiştir. “Eğitim-öğretim planını rahatlıkla hazırlayabilirim” ifadesiyle ilgili öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumlu fikir beyan ettiği (f: 59, %66,1) görülmektedir. “Biyoloji öğretmenliğinden mezun bir kişi yüksek lisans yapmak isterse, eğitim bilimleri üzerine yapmayı tercih etmelidir” ifadesi ile ilgili olarak ise öğrencilerin çoğunluğunun (f: 46, %50,6) olumlu fikre sahip olduğu belirlenmiştir. “Eğitim konuları güncel konulardır” ifadesiyle ilgili olarak öğrencilerin çoğunluğunun (f: 62, %69,3) olumlu fikre sahip olduğu tespit edilmiştir. “Eğitim dersleri sayesinde neyi nasıl öğreteceğimi bilirim” ifadesi ile ilgili olarak da öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f: 70, %78,4) olumlu fikre sahip olduğu belirlenmiştir. “Eğitim derslerindeki bilgilerimi çalışma hayatıma yansıtırım” ifadesiyle ilgili olarak öğrencilerin büyük çoğunluğu (f: 76, %85,4) olumlu fikre sahiptirler. “Bu bölümü tercih etmede 5 yıllık bir bölüm olması cezbedici bir unsurdur” ifadesiyle ilgili olarak ise öğrencilerin büyük çoğunluğu (f: 55, %63,9) olumsuz fikre sahiptirler. Son olarak “Öğretmenlik mesleğini ÖSS’ye giren yakınlarıma tavsiye ederim” ifadesi ile ilgili olarak da öğrencilerin çoğunluğunun (f: 51, %55,8) olumlu fikre sahip olduğu belirlenmiştir. Tüm bu verilere bakılarak, öğrencilerin çoğunlukta, “Eğitim derslerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmadaki etkiliği” ile ilgili olumlu fikirlere sahip oldukları söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen verilere göre; “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında ele alınan 5 (3,5+1,5) yıllık biyoloji eğitimi uygulamasının iki boyutuna yönelik öğrenci görüşleri, büyük oranda olumlu fikirler

içermektedir. Araştırma konusu olan, bu boyutlardan ilki “1,5 yıllık eğitim derslerinin biyolojinin uygulama (labotauvar) ve alan bilgisi boyutlarına etkisi” ile ilgili olarak sadece “1,5 yıl boyunca aldığım eğitim dersleri, biyoloji alan bilgilerimi pekiştirmiştir” ifadesiyle ilgili öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumsuz fikir beyan ettiği (f: 56, %63) görülmektedir. Burada elde edilen sonucun, eğitim ve biyoloji alan derslerinin ayrı ayrı düşünülmesi ile elde edilmiş olması muhtemeldir. Ayrıca bu maddeye verilen olumsuz cevaplardan, eğitim derslerinin içeriği ve hedeflerinin içerisinde “alan bilgisini pekiştirmek” gibi bir maddenin olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer önemli bir sonuç, öğrencilerin, laboratuvarında kullanılan araçlardan en önemlisi olan “mikroskop” kullanımına yönelik, pratik yapmalarına ve formasyon dersleri boyunca kullanmalarına rağmen olumlu görüş beyan etmeleridir. Burada, daha önce yapılan çalışmaların çoğunlukla vurguladığı, yeniden yapılanmanın aksayan yönlerinden biri olarak ifade edilen, laboratuvar uygulama boyutuna önem verilmemesi faktörünün 10 yıldan sonra olumlu yöne doğru yol aldığı belirlenmiştir (Cansaran,2004, Gemici, Küçüközer ve Kocakulah, 2002). Diğer bütün maddelerde olumlu fikirler beyan edilmiştir. Görüşme formuna verilen cevaplara göre; 1,5 yıllık eğitim derslerinin biyolojinin uygulama (laboratuvar) ve alan bilgisi boyutlarına olumlu etkisi oldukça fazladır. Araştırma konusu olan “Eğitim derslerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmadaki etkiliği” ifadesi açısından da yalnız bir maddede “Bu bölümü tercih etmede 5 yıllık bir bölüm olması cezbedici bir unsurdur” ifadesiyle ilgili olarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun (f: 55, %63,9) olumsuz fikre sahip olduğu görülmektedir. Bu soruya verilen olumsuz cevapların, maddi olanakların merkeze alınarak düşünülmesinin sonucu olduğu söylenebilir. Çünkü öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%79,7) aileleri, 250-1000YTL arasında aylık gelire sahiptir. Bu da orta seviyede bir gelir durumuna işaret etmektedir. Yine bu maddeye verilen olumsuz cevapların nedeni olarak öğrencinin tercih sırasında bu bölümün kâcınıcı sırada yer aldığı verilebilir. Son sıralarda ise daha ön sıralardaki bölümlere daha fazla dikkat edildiği için, tercihte önem verilmemesi söz konusu olabilmektedir. Bunlara ek olarak; “Öğretmenlik” ismine ağırlık verilip, “Biyoloji” kısmının dikkate alınmamış olması söz konusu olabilmektedir. Diğer ifadelere verilen cevaplar ise çoğunlukta olumlu fikirler içermektedir.

Sonuç olarak şu söylenebilir ki; öğrencilerin çoğunluğu, “1,5 yıllık eğitim derslerinin biyolojinin uygulama (labotauvar) ve alan bilgisi boyutlarına etkisi” ve “Eğitim derslerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri kazandırmadaki etkiliği” açılarından, “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırma” girişiminin bir parçası olan 3,5+1,5 yıllık program dahilinde sunulan 1,5 yıllık formasyon derslerinin biyoloji öğretiminin çeşitli boyutları ile ilgili büyük çoğunlukta olumlu fikirler beyan etmişlerdir. Bu çalışmaya temel oluşturan fikirlerden birisi olan, eğitim fakültelerinin fen-edebiyat fakültelerinin kötü bir örneği olma durumunun yavaş yavaş ortadan kalkmaya başladığı, öğrencilerin formasyon derslerini benimsediği sonucuna ulaşılmaktadır (Şimşek, 2005) Literatürde, seçilen eğitim derslerinin uygunluğu hakkında öğrencilerin olumlu fikirler beyan ettikleri çalışmalara rastlanmıştır. Ancak bu çalışmada da formasyon dersleri için verilen süre az bulunmuştur (Görgen ve Deniz, 2003). Burada formasyon dersi alan Fen-Edebiyat ve Eğitim fakültelerinin karşılaştırılması da önem arz etmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi biyoloji

öğretmenliğinin 5 yıllık bir bölüm olmasına dikkat edilmemesinde Fen- Edebiyat ve Eğitim fakültelerinin aynıymış gibi algılanması etken olabilir. Bu çalışmada elde edilen bulguların aksine; Senemoğlu (1989,1990) yaptığı çalışmada, genel kültür ve alan bilgisi kazandırma açısından bu iki fakülte arasında bir fark olmadığını bulmuştur. Bu sonuç ise programın niteliğinin sorgulanmasına işaret etmektedir (Sayın, 2005). Genel anlamda literatürde vurgulanan, “yeniden yapılanmanın” barındırdığı problemleri dikkete alarak yapılan bu çalışmada, “formasyon derslerinin”, biyoloji eğitimine ilişkin “alan bilgisi”, “uygulama becerisi” ve “öğretmen nitelikleri” boyutları üzerine olumlu etkilerinin olduğu kanısının, biyoloji öğretmenliği son sınıf öğrencileri ve mezun öğretmenler arasında yerleşmiş olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmadan hareketle, araştırılan parametreler açısından “yeniden yapılanma” çalışmalarının olumlu yönde ilerlediği sonucuna varılabilir.

Tüm bunlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir;

1. “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırma” projesi ile hayat geçirilen biyoloji eğitimi programının değerlendirilmesine yönelik daha büyük örneklerle çalışmalar yapılmalı.
2. Biyoloji öğretmenliğinin gerektirdiği uluslararası standartların bu programla ne ölçüde sağlanabildiği araştırılmalı.
3. Bu programın ortaöğretim biyoloji eğitimine yansımaları tespit edilmeli.
4. Yeniden yapılanmanın biyoloji eğitiminin daha farklı boyutlarına ne derece etki ettiği ile ilgili çalışmalar yapılmalı.
5. Biyoloji eğitimindeki bu değişimlerin “YÖK” ve “ MEB” tarafından ne derecede takip edildiği üzerine çalışmalar yapılmalı.
6. İlk etapta elde edilen olumlu sonuçların irdelenmesine yönelik çalışmalar yapılmalı.
7. Bu konuda objektif değerlendirmeyi sağlamak için biyoloji öğretmeni eğitimiyle ilgili her kesimin fikrini belirlemeye yönelik çalışmalar arttırılmalı.
8. Uygulamanın dünyadaki örnekleri üzerine geniş çaplı taramalar yapılmalı.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A. (2005). "Avrupa birliğine uyum sürecinde öğretmen niteliklerinde yeni bir boyut: Bilgi okur-yazarlığı". *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı:167, s. 355. Yaz.
- Altıparmak, M. ve Nakipoğlu, M. (2002). "Lise Biyoloji Laboratuvarlarında İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Tutum ve Başarıya Etkisi". V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 16-18 Eylül. ANKARA.
- Baskan, G. A. (2001). Öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20. 16-25.
- Cansaran, A. (2004). Biyoloji öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji öğretmenliği programı hakkındaki düşünceleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24(1).
- Erişen, Y. ve Çeliköz, N. (2003). "Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1(4),s. 427- 439. Güz.
- Gemici, Ö., Küçüközer, H. ve Kocakulah, A.M. (2002). "Yeniden Yapılanma Sürecinde Fizik Eğitimi Öğrencilerinin Genel Fizik Kavramları İle İlgili Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesine İlişkin Bir Çalışma".V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 16-18 Eylül. ANKARA.
- Gödek, Y.(2004). "Öğretmen eğitiminde yeniden yapılanma, problemler ve bazı öneriler". XII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. 6-9 Temmuz. MALATYA.
- Görgeç, İ. ve Deniz, S. (2003). "Orta Öğretim Branş Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Sertifikası Programına Yönelik Görüşleri". *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 158, s. 150. Bahar.
- Senemoğlu, N (1989). "Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirmede "Alan Bilgisi" Bakımından Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Etkililiği" *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:4, s.109-126.
- Senemoğlu, N (1990). "Öğretmen Adaylarına 'Genel Kültür' Kazandırma Bakımından Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Etkililiği". *Çağdaş Eğitim*
- Sayın, S.(2005). "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi". *Eurasian Journal of Educational Research*. 19, pp. 272-281.
- Şimşek, H. (2005). "Eğitimde reform ve değişim karalılığı". Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanmanın Getirdiği Sorunlar Paneli. Mayıs. ANKARA.
- Işık,S. ve Soran, H. (2004). "Biyoloji Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Öğretim Programlarının Karşılaştırılması". VI. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 9-11 Eylül. İSTANBUL.

- Koç, N. (2005). “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanmanın Getirdiği Sorunlar”. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu.22-24 Eylül. ANKARA.
- Mızıkacı, F. (2006) . A systems approach to program evaluation model for quality in higher education. *Quality Assurance in Education*. 14 (1), 37-5.
- Tinoca, L., Lee, E., Fletcher, C.; ve Barufaldi, J.(2004). “From Professional Development for Science Teachers to Student Learning in Science”. NARST, April, USA.
- Yiğit, N. ve Akdeniz, A.R. (2004). Öğretmen adaylarının fen-edebiyat fakültesindeki problemleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 12 (1).
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Raporu. (1998). “Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi”. Mart 1998. ANKARA: YÖK.